

СЕЛЕКЦІЙНА ОЦІНКА МИСЛИВСЬКИХ СОБАК ПОРОДИ ЛАЙКА В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Остапенко Володимир Іванович

кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Сумський національний аграрний університет

ORCID: 0000-0002-0586-4452

E-mail ostapenko.v.54@ukr.net

В роботі дана селекційна оцінка наявного в Сумській області поголів'ю мисливських собак породи Лайка. Найчисленнішими є західно-сибірська лайка. Найкращі показники з перевірених племінних тварин показують Леший і Ая. За такими робочими показниками як сміливість (16,68±1,65%), майстерність атаки (15,68±2,87%), спритність (12,31±0,83%), чуття (4,01±0,72%), голос (8,34±0,83%), найкращі результати показують нащадки племінного пса Лешого. За показниками сміливості (15,03±1,9%), майстерності атаки (14,01±2,56%) та пошуку (7,34±1,09%) показують нащадки племінної суки Аї.

Ключові слова: Лайка, селекція, екстер'єр, робочі якості, племінні тварини.

DOI: <https://doi.org/10.32845/bsnau.lvst.2021.4.34>

Україна має найбільші мисливські угіддя серед країн Європи [4]. З кожним роком все більше набуває популярності у мисливців порода Лайка. Для собак цієї породи характерні такі особливості як витривалість, багатофункціональність на полюванні, непримхливість в утриманні. Їм властиві особливо цінні робочі якості: пошук, злоба, голос, переслідування, в'язкість, слухняність, стиль роботи [Конькова Е.Ю., 2008].

На сьогодні в Україні розрізняють чотири різновиди лайок: західно-сибірська, російсько-європейська, східно-сибірська, карело-фінська. Кожна з цих груп має свої характерно виражені ознаки [6].

Для ведення племінної роботи, оцінки екстер'єру з лайками в області проводять огляди і виставки, а їх робочі якості визначають на випробуваннях та змаганнях. Саме на оглядах відбирають племінних кобелів і сук, за допомогою яких зберігаються і удосконалюються породні якості. Тому, на основі статистичних матеріалів первинного огляду лайок, матеріалів книги реєстрації собак, протоколів і звітів польових випробувань, генеалогічної структури поголів'я, актуальною є селекційна оцінка наявного в Сумській області поголів'я мисливських собак породи Лайка.

Для оцінювання основних показників екстер'єру і робочих якостей лайок використані загальноприйняті у зоотехнії методи досліджень: зоотехнічний, порівняльний, статистичний, популяційний (визначення генеалогічної структури

популяції лайок).

Робочі якості лайок вивчалися з використанням протоколів та звітів польових випробувань за останні десять років. За родоводами вивчалася генеалогічна структура поголів'я, яке значиться у Сумському підрозділі ФМСУ.

У реєстрах Сумського осередку на кінець 2020 року найбільш представлені західно-сибірські і російсько-європейські лайки. Найбільша кількість реєстрацій припадає на західно-сибірську лайку та російсько-європейську лайку. У 2017 спостерігався особливо високий показник реєстрації західно-сибірської лайки. Він становить 41,28% від всієї кількості тварин в даному році, а до 2020 року дещо знизився до 39,73%. Реєстрація російсько-європейської лайки у 2014 році становила 5,91%, а у 2020 становить 8,19%. Це вказує на стабільне збільшення популярності цих тварин в області.

Найнижчі показники реєстрацій у східно-сибірських та карело-фінських лайок. У 2020 році вони становлять лише 0,21% для східно-сибірської лайки, а карело-фінських взагалі не було зареєстровано жодної тварини. Лише у 2015 році було зареєстровано 4 тварини, що становило 0,84%. До кінця 2020 року загальна кількість лайок збільшилася до 229 тварин.

Робочі якості лайок в Сумській області щорічно перевіряють під час випробувань по вольєрному кабану, підсадному борсуку, підсадному ведмедю і кров'яному сліду [1,5]. Результати цих випробувань за основними показниками наведені в таблицях 1 - 4.

Таблиця 1.

Результати випробувань по вольєрному борсуку, бал

№ п/п	Показники		Російсько-європейська лайка	Західно-сибірська лайка
1	n		61	283
2	Чуття і пошук	M m	3,73±0,13	3,54±0,0
		Cv, %	26,67	30,00
3	Сміливість, злостивість і правильність хваток	M m	29,51±0,72	29,33±0,32
		Cv, %	18,34	17,84
4	Голос	M m	6,14±0,18	6,12±0,06
		Cv, %	22,24	15,30
5	В'язкість	M m	24,81±0,59	24,11±0,23
		Cv, %	17,92	15,37
6	Спритність	M m	6,54±0,19	6,08±0,09
		Cv, %	20,95	25,61
7	Слухняність	M m	3,56±0,18	3,53±0,08
		Cv, %	36,31	31,15

Аналізуючи показники робочих якостей лайок, які оцінювалися на випробуванні по вольєрному борсуку, за

всіма робочими показниками найкраще себе показали російсько-європейські лайки, які за всіма показниками переви-

щували західно-сибірських лайок. Такі показники свідчать про хороші робочі якості цих тварин.

На польових випробуваннях по вольєрному кабану

(табл.2), найкращі результати показали західно-сибірські лайки, які за всіма мисливськими якостями перевершили російсько-європейську лайку.

Таблиця 2.

Результати випробувань лайки по вольєрному кабану, бал

№ п/п	Показники		Російсько-європейська	Західно-сибірська
1	п		195	690
2	Чуття	M m	3,68+0,04	3,42+0,04
		Cv, %	28,37	28,36
3	Пошук	M m	6,21+0,12	6,18+0,06
		Cv, %	27,81	24,05
4	Сміливість	M m	12,25+0,13	12,42+0,10
		Cv, %	14,53	20,24
5	Голос	M m	6,32+0,07	6,30+0,05
		Cv, %	14,90	19,78
6	В'язкість	M m	11,53+0,11	11,87+0,08
		Cv, %	12,62	16,95
7	Майстерність атаки	M m	11,91+0,14	11,47+0,07
		Cv, %	16,43	16,25
8	Спритність	M m	10,39+0,11	10,77+0,06
		Cv, %	14,35	15,66
9	Слухняність	M m	2,74+0,09	3,11+0,06
		Cv, %	47,77	46,77

На випробуваннях по підсадному ведмедю (табл.3) за всіма показниками найкраще себе показали західно-

сибірські лайки.

Таблиця 3.

Результати випробувань по підсадному ведмедю, бал

№ п/п	Показники		Російсько-європейська	Західно-сибірська
1	п		72	277
2	Відношення до сліду	M m	6,26+0,18	6,74+0,10
		Cv, %	24,91	25,83
3	Сміливість, правильність і сила хваток	M m	20,89+0,31	20,30+0,19
		Cv, %	12,41	15,73
4	Злостивість	M m	14,63+0,20	14,51+0,09
		Cv, %	11,40	10,23
5	Спритність і злагодженість для пар	M m	5,52+0,16	5,72+0,09
		Cv, %	24,81	25,83
6	Голос	M m	13,96+0,19	14,10+0,12
		Cv, %	11,49	14,52
7	В'язкість	M m	5,40+0,11	5,93+0,06
		Cv, %	16,56	17,53

Результати випробувань лайок по кров'яному сліду наведено у таблиці 4. Найкраще себе проявили російсько-

європейські лайки, які за всіма показниками перевершили західно-сибірських лайок.

Таблиця 4.

Результати випробувань по кров'яному сліду, бал

№ п/п	Показники		Російсько-європейська	Західно-сибірська
1	п		11	52
2	Чуття	M m	18,37+0,39	17,87+0,22
		Cv, %	8,54	9,52
3	Пошук	M m	20,74+0,37	19,82+0,20
		Cv, %	7,20	8,42
4	Манера	M m	6,83+0,15	6,75+0,09
		Cv, %	8,85	11,72
5	Послідовність	M m	7,01+0,19	6,68+0,13
		Cv, %	11,08	15,78
6	Наполегливість	M m	6,92+0,18	6,32+0,11
		Cv, %	10,15	15,06
7	Доповідь (анонс)	M m	14,01+0,95	15,68+0,28
		Cv, %	27,21	14,93
8	Ставлення до вбитого звіра	M m	11,19+0,43	10,68+0,29
		Cv, %	15,41	22,57
9	Слухняність	M m	7,28+0,12	6,13+0,14
		Cv, %	6,43	19,18

Порівнявши результати польових випробувань, можна зробити висновок, що серед наявного поголів'я лайок в Сумській області, мисливські якості різняться в залежності від виду випробувань. Так, найкращі результати західно-сибірські лайки демонструють на випробуваннях по вольєрному кабану та підсадному ведмедю, а російсько-європейські лайки найкращі результати показали по вольєрному борсуку та кров'яному сліду.

Слухняність – теж один з важливих факторів під час полювання. Така робоча якість, як відношення до сліду, найкраще показують західно-сибірські лайки (67,6%). Сміливість, правильність і сила хватки найбільш розвинена в російсько-європейської лайки (69,3%). Злостивість та манера полювання виявилася кращою як у російсько-європейських (73,5%-68,5%), так і у західно-сибірських лайок (72,9%-

67,7%). За показниками послідовності і наполегливості кращими були представники російсько-європейських лайок (70,3%-69,4%). Ставлення до вбитого звіра демонструють найкраще російсько-європейські лайки (74,7%).

Результати виставок і польових випробувань є основою для ведення селекційної роботи, добору і підбору кращих представників породи для закріплення в потомстві робочих якостей і досконалості екстер'єру. Тому, що найкращим свідченням про племінну цінність собаки є оцінка за якістю нащадків [Камерницький А.В., Матушкін А.Ю., 2003].

За останні роки для племінного розведення в Сумській області використовують 52 псів-плідників і 63 сук. З даної кількості племінних тварин мають нащадків лише 19 псів і 21 сука, які були перевірені на випробуваннях. Оцінка потомства даних плідників наведена у таблиці 5.

Таблиця 5.

Оцінки робочих якостей нащадків племінних псів, які брали участь у випробуваннях по вольєрному кабану, бал

№ п/п	Показники	Пиж	Таймир-Север	Леший	Вейс	
1	Кількість нащадків, п	7	6	4	3	
2	Чуття	M±m	3,02±0,41	3,15±0,38	4,01±0,72	3,52±0,57
		Cv, %	29,82	28,64	25,02	28,58
3	Пошук	M±m	7,01±0,50	6,03±0,68	5,03±1,24	6,76±0,56
		Cv, %	15,66	27,23	34,65	14,19
4	Сміливість	M±m	10,84±0,73	13,44±1,21	16,68±1,65	11,03±0,84
		Cv, %	14,80	21,87	13,87	12,87
5	Голос	M±m	5,68±0,55	7,58±0,23	8,34±0,83	7,03±0,84
		Cv, %	21,38	7,07	13,87	2,22
6	В'язкість	M±m	11,18±0,35	12,58±0,53	12,04±1,23	10,51±0,76
		Cv, %	6,75	10,13	14,44	12,31
7	Майстерність атаки	M±m	10,68±0,93	12,87±0,97	15,68±2,87	10,76±0,30
		Cv, %	19,37	18,76	25,82	4,66
8	Спритність	M±m	9,68±0,84	11,28±0,71	12,31±0,83	8,76±0,56
		Cv, %	19,27	15,11	9,37	10,95
9	Слухняність	M±m	2,84±0,83	2,72±0,66	1,68±0,83	4,02±0,84
		Cv, %	64,77	59,09	69,29	35,38

На випробуваннях по вольєрному кабану, хороші результати мають нащадки Лешого за такими якостями як сміливість (16,68±1,65%), майстерність атаки (15,68±2,87%), спритність (12,31±0,83%), чуття (4,01±0,72%), голос (8,34±0,83%). Хороший показник в'язкості продемонстрували нащадки Таймира-Севера (12,58±0,53%). Нащадки Піжа

показали хороший результат по пошуку (7,01±0,50%). Найменшу оцінку по майстерності атаки, сміливості, спритності, в'язкості показали нащадки Піжа і Вейса. Дані показники дають характеристику атакуючим мисливським якостям. Для подальшої селекції до цих двох плідників потрібно правильно підібрати пару.

Таблиця 6.

Оцінки робочих якостей нащадків племінних сук, які брали участь у випробуваннях по вольєрному кабану, бал

№ п/п	Показники	Ая	Стрелка-Рада	Лота	Банда-Бона	Шумка-Чара	
1	Кількість нащадків, п	4	7	4	5	8	
2	Чуття	M±m	2,34±1,09	3,02±0,48	2,68±0,42	4,34±0,41	3,15±0,44
		Cv, %	65,48	43,65	21,66	13,33	38,67
3	Пошук	M±m	7,34±1,09	6,64±0,36	6,68±0,83	6,18±0,83	7,23±0,28
		Cv, %	20,84	13,84	17,33	29,76	11,53
4	Сміливість	M±m	15,03±1,9	12,13±0,8	11,00±0,71	13,34±1,68	13,23±0,82
		Cv, %	17,65	18,42	9,09	28,34	17,25
5	Голос	M±m	6,68±0,42	5,88±0,72	5,67±0,42	7,68±0,6	6,57±0,32
		Cv, %	8,67	10,92	10,18	17,83	13,46
6	В'язкість	M±m	12,68±0,43	12,39±0,7	11,68±0,4	12,68±0,45	12,45±0,67
		Cv, %	4,57	14,93	4,95	8,16	15,08
7	Майстерність атаки	M±m	14,01±2,56	10,88±0,56	11,00±0,72	13,18±1,69	12,79±0,82
		Cv, %	25,76	13,41	9,08	28,58	17,85
8	Спритність	M±m	11,68±1,64	11,39±0,68	11,68±0,43	10,34±1,06	11,88±0,68
		Cv, %	19,78	15,55	4,96	22,64	15,97
9	Слухняність	M±m	3,34±0,83	3,75±0,31	3,01±1,23	1,84±0,58	2,68±0,51
		Cv, %	34,65	27,61	57,75	72,52	64,37

Аналізуючи робочі якості нащадків племінних сук, які наведені у таблиці 6, видно, - хороші результати сміливості (15,03±1,9%), майстерності атаки (14,01±2,56%) та пошуку (7,34±1,09%) у нащадків Аї. Найкращі результати за голосом (7,68±0,6%) і чуття (4,34±0,41 %) у нащадків Банда-Бона. У них також високий показник по майстерності атаки (13,18±1,69%) і в'язкості (12,68±0,45%).

В кожній перевіреної суки зустрічаються нащадки і з погано розвиненими якостями. Найгірша оцінка по сміливості (11,00±0,71) і голос (5,67±0,42%) у представників Лоти. Майстерність атаки (10,88±0,56%) у представників Стрелки-Ради. По показниках пошуку (6,18±0,83%) - представники Банда-Бона. Показник чуття (2,34±1,09%) найменший у представників Аї. Для подальшої селекції, до сук, у потомстві яких зустрічаються низькі показники, потрібно підбирати правильно пару.

ВИСНОВКИ

1. Племінна робота в Сумському осередку ФМСУ ведеться на належному рівні, однак більше уваги надається покращенню показників екстер'єру.

2. Найкращі показники з перевірених племінних тварин показують Леший і Ая. За такими робочими показниками як сміливість (16,68±1,65%), майстерність атаки

(15,68±2,87%), спритність (12,31±0,83%), чуття (4,01±0,72%), голос (8,34±0,83%), показують найкращі результати нащадки племінного пса Лешого. За показниками сміливості (15,03±1,9%), майстерності атаки (14,01±2,56%) та пошуку (7,34±1,09%) показують нащадки племінної суки Аї.

3. Західно-сибірські лайки в Сумській області є носіями цінних якостей полювання по вольєрному кабану та підсадному ведмедю, а російсько-європейські лайки - по вольєрному борсуку та кров'яному сліду.

4. Для більш ефективної селекційної роботи з наявним племінним поголів'ям лайок в області, потрібно перевіряти на випробуваннях якнайбільше нащадків для отримання більш вірогідних результатів. Це дозволить краще вести селекційну роботу на покращення мисливських якостей у Сумській популяції лайок. Необхідно також покращити саму методику підготовки собак до випробувань. Для племінного розведення потрібно використовувати псів-плідників з інших районів, які перевірені за якістю нащадків. Направляти племінних тварин для в'язки до інших областей України і допускати до розведення тільки після перевірки нащадків цих тварин.

Список використаної літератури:

1. Була Л. В., Павленко Ю. М. Оцінка собак мисливських порід за робочими якостями Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Тваринництво». 2017. Вип. 5/1 (31). С.26-31.
2. Камерницький А.В., Матушкін А.Ю. Польові випробування мисливських собак. М.: Акваріум Бук, 2003. 48 с.
3. Конькова Е. Ю. Российско-европейская лайка. М.: 2008. 80с.
4. Програма моніторингу довілля Сумської області на період до 2017 року. Суми. 2017. 130 с.
5. Федерація мисливського собаководства України, Сумський відокремлений підрозділ. Каталог сумського обласного відокремленого підрозділу ВГО «ФМСУ» Сумської обласної виставки мисливських собак. Суми. 2021. 20 с.
6. Федерація мисливського собаководства України. Правила випробування мисливських собак різних порід. К.: 2011. 50 с.

References:

1. Bula L.V., Y.M. Pavlenko. Otsinka sobak myslivskykh porid za robochymy yakostyamy [Elektronnyy resurs]. Visnyk Sumskogo natsionalnogo agrarnogo universytetu: naukovy jurnal. Ser. «Tvarynnytstvo». Sumy. 2017. Vyp. 5/1 (31) S.26-31.
2. Kamernytskyi A.V., Matushkin A.Y. Poliiovi vyprobuvannya myslivskykh sobak. M.: Akvarium Book, 2003. 48s.
3. Konkova E.Y. Rossiisko-evropeiskaya laika. M.: 2008. 80 s.
4. Programa monitoryngu dovkilliya Sumskoi oblasti na period do 2017 roku. Sumy. 2017. 130 s.
5. Federatsiya myslivskogo sobakivnytstva Ukrainy, Sumskiy vidokremleniy pidrozdil. KATALOG SUMSKOGO OBLASNOGO VIDOKREMLENENOGO PIDROZDILU VGO «FMSU» SUMSKOI OBLASNOI VUSTAVKY MYSLYVSKYKH SOBAK. Sumy. 2021. 20 s.
6. Federatsiya myslivskogo sobakivnytstva Ukrainy. Pravyla vyprobuvannya myslivskykh sobak riznykh porid. K.: 2011. 50 s.

Ostapenko Volodymyr Ivanovych, PhD of Agricultural Sciences, Docent, Sumy National Agrarian University

The selective evaluation of the Husky hunting dogs in Sumy region

In the work the selective evaluation of the Husky hunting dogs in Sumy region is given. It is proved that the selective – breeding work in Sumy center is holding on the enough level. The greatest number of the West-Siberian Husky. The best results from the checked breeds show Leshiy and Aia. By such working indicators like courage (16,68±1,65%), flair (4,01±0,72%), voice (8,34±0,83%), the best results show the descendants of the dog Leshiy. By the indicator of courage (15,03±1,9%), skill of attack (14,01±2,56%) and search (7,34±1,09%) show the descendants of the dog Aia.

Key words: Husky, selection, exterior, skills of work, breeding animals.

Дата надходження до редакції: 08.12.2021 р.